

Concrete gehoorzaamheid

Preek over Galaten 4:4, 5

Te lezen: Lucas 1:26-38 en Galaten 4:1-7
23 december 1984

Overmorgen vieren we het dat de Zoon van God is geboren als de zoon van Jozef en Maria. Dat is Jezus: Zoon van God en zoon van mensen.

Als ik die beide uitdrukkingen in de mond neem - Zoon van God en zoon van mensen - roepen ze bij mij heel verschillende gedachten en gevoelens op:

‘Zoon van God’. Die woorden kan ik alleen maar in eerbied uitspreken. Met een zekere schroom en in een heilige verlegenheid.

‘Zoon van God’. Het begrip is te groot voor mijn verstand. De woorden zijn te groot voor mijn tong. Als ik aan de Zoon van God denk, zie ik Jezus een verlamde genezen, en mijn mond valt open van verbazing. Zie ik Hem in mijn gedachten aan het kruis sterven om mij met God te verzoenen, en mijn verstand staat stil. Zie ik Hem als de opgestane Heer dwars door dichte deuren heen ineens in de kring van zijn bange discipelen staan, en ik weet niet wat ik zie.

‘Zoon van God’. Dat is mij eigenlijk veel te hoog. Daar kan ik niets van mijzelf bij denken. Dat roept bij mij maar heel weinig op waarvan ik zeg:

‘Aha, natuurlijk, dat zat zo tussen Jezus en zijn Vader in de hemel, dat herken ik uit mijn eigen leven, daar heb ik ook weet van’.

Toch ben ik ook een zoon. Een zoon van mijn vader en mijn moeder. Maar dat is toch wel heel iets anders, als ik eerlijk ben. Als ik aan mezelf als zoon denk, zie ik weer mijn bezorgde moeder die me na een uur zoeken eindelijk vond, toen ik als kleuter van drie was wegelopen om de omgeving te verkennen.

Ik als zoon.... Dan voel ik weer iets van de mengeling van spanning en angst toen ik als jongen van tien stiekem sigaretten uit mijn vaders kast gapte om ze met een vriendje ergens in een schuur op te roken.

Ik als zoon.... Dan voel ik weer iets op mijn billen. Dan hoor ik mijn vader weer zeggen, voor hij wegging: En denk er aan, dat je lief voor moeder bent vandaag! Dan hoor ik weer zeggen, als ik op mijn paasrapport een half puntje met rekenen vooruit was gegaan: ‘Je hebt goed je best gedaan. En blijf dat nu doen!’

Dat soort dingen komt bij mij boven als ik aan mezelf als zoon van mijn ouders denk. Ik durf dat rustig te vertellen, want ik denk dat het bij u niet veel anders zal zijn.

Zo zijn wij mensen zonen. En dochters. Aan de ene kant kun je niet zonder zorg en liefde van onze ouders. Aan de andere kant is het bijna een sport om iets te doen wat ze niet willen dat je doet.

Op de middelbare school komt het je image geweldig ten goede wanneer je kunt vertellen dat je thuis je eigen gang gaat en dat je ouders daar niets over te vertellen hebben.

De verhouding tussen ouders en kinderen is vaak geweldig ingewikkeld. Daar zitten allerlei dubbele bodems in. En dat komt in de beste gezinnen voor!

Een opgroeiende dochter heeft aan de ene kant bewondering voor haar moeder in de wijze waarop zij zich kleedt en in gezelschap beweegt. En tegelijk probeert ze haar te overtroeven in de aankoop van een blitse jurk, wat haar moeder niet meer kan maken. In zijn jongensjaren identificeert een zoon zich met zijn vader en is zijn vader zijn grote voorbeeld. Als hij ouder wordt is zijn vader hem een uitdaging en moet hij zich tegenover hem bewijzen.

Zo zijn we zoon of dochter van onze vader en moeder. Diezelfde dubbelheid speelt ook in de relatie met God. Aan de ene kant kunnen we niet zonder Hem. Aan de andere kant proberen we onder zijn wil uit te komen, onszelf tegenover Hem als zelfstandig mens te bewijzen. Mensen kunnen soms niet zonder God. Nood leert bidden, luidt het gezegde. Als je ten einde raad bent, zoek je troost, bij God. En tegelijk hebben mensen de intense behoefte zich tegenover God waar te maken. De slang had het allemaal heel goed door toen hij in het paradijs tegen Eva zei: 'Als je van die vrucht eet, zul je God gelijk worden'. Succes verzekerd!

Jezus is Zoon van God. En Hij is de zoon van Jozef en Maria. Bij dat laatste voel ik me geweldig warm worden. Wat heerlijk gewoon! Wat levensecht!

Niet de levensechtheid van een toneelstuk, dat het net echt lijkt, zo knap. Zo goed verkleed. Zo goed gespeeld.

Neen, dit is echt levensecht.

De Zoon van God is echt mens geworden. Paulus schrijft: 'Toen de volheid des tijds gekomen was, heeft God zijn Zoon uitgezonden, geboren uit een vrouw'.

De Zoon van God is mens geworden, zoals u en ik mens zijn. Hij heeft een vader en moeder gehad, zoals u en ik een vader en moeder hebben. Dat hoort bij het evangelie. Dat hoort bij zijn leven en werk als Heiland.

En nu wordt het evangelie adembenemend spannend: Jezus, de Zoon van God, geboren uit een vrouw, die tegen Maria 'moeder' moest zeggen en tegen Jozef 'vader', is heel levensecht ingegaan in die verhoudingen waarin wij zonen en dochters zijn.

Ik ga nu niet filosoferen over de vraag of Jezus een oppassende zoon van Jozef en Maria is geweest. Dat zal Hij best geweest zijn. Maar dat maakt Hem niet tot Heiland. Hij is uw en mijn Heiland omdat Hij de gehoorzame Zoon van God zijn Vader is.

De Zoon van God is heel levensecht, bloedwarm zoon van mensen geworden. En zò is Hij ook Zoon van God geweest op aarde! Als mensenzoon Zoon van God. Hij heeft de verleiding gekend om onder de wil van God uit te kruipen. Hij heeft verzoeking in de ogen gezien om zichzelf tegenover God te bewijzen. Heel serieus heeft Hij voor de adembenemend spannende keuze gestaan om een eigen weg door het leven te kiezen. Misschien dat sommigen van u dit schokkende uitspraken vinden. Zonder deze schokkende mogelijkheden is Jezus niet volop onze Heiland!

Zeg niet te gauw: Natuurlijk, Jezus is verzocht, zoals ieder mens verzocht wordt om God ongehoorzaam te worden, maar zonder te zondigen, natuurlijk!

Maar je moet het als mens niet te gauw zeggen. Dan loop je in je praten over Jezus te snel aan jezelf voorbij.

Je moet volop stil willen staan bij dat eerste. Dat Jezus verzocht is geworden om God ongehoorzaam te zijn. Dan sta je ook serieus stil bij het probleem van je eigen leven. In de verzoeken is de Zoon van God helemaal zoon van mensen, helemaal u en ik.

Nauwelijks is Jezus door Johannes de Doper gedoopt, en is zijn werk als Messias en Heiland begonnen, of de Geest van God leidt Jezus in de woestijn, om veertig dagen en nachten door de satan verzocht te worden.

De duivel probeert Jezus dan uit op het punt van zijn zoonschap van God: 'Als u de Zoon van God bent, zeg dan dat deze stenen brood worden'. En dan blijkt hoe het zoonschap van God hangt aan gehoorzaamheid. Dat Jezus Zoon van God is, is geen gemakkelijke mogelijkheid om stenen in brood te veranderen.

Zoals sommigen zullen zeggen: zoiets is voor de Zoon van God toch een koud kunstje! Dat Jezus Zoon van God is, houdt in dat Hij in alles God gehoorzaamt, in alles volledig één is met Gods wil. Dat maakt Hij duidelijk in zijn antwoord aan de duivel: 'Niet alleen van brood zal de mens leven, maar van alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat'.

Drie jaar later, in Gethsémane, wordt Jezus opnieuw, van binnenuit, als zoon van mensen, verzocht om in het leven eigen wegen te gaan. Vlak vóór zijn lijden en sterven moet Hij er voor vechten om God de Vader gehoorzaam te zijn. Terwijl Hij bloed zweet bidt Hij 'Vader, indien het mogelijk is, laat deze beker aan Mij voorbijgaan; maar niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt'.

Nogmaals: Loop in dit gebed niet te snel door naar het einde. Naar de woorden: 'niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt'. Wie in dit gebed, dat eigenlijk een gevecht is, te snel naar de overwinning aan het eind loopt, loopt zichzelf voorbij.

Het gevecht dat Jezus in dat gebed voert, dat gevecht met de Vader en met zichzelf: 'Vader indien mogelijk, laat deze beker aan Mij voorbijgaan', is het gevecht van u en mij. Jezus' probleem in Gethsémane is uw en mijn probleem. Daar strijdt de Zoon van God de strijd van mensenzonen.

Iemand stelde eens de ijzingwekkende vraag: Wat zou er gebeurd zijn, als Jezus tijdens de verzoeking in de woestijn of tijdens zijn gebedsstrijd in Gethsémane God niet gehoorzaam was geweest?

Je moet die vraag in alle ijzingwekkendheid durven stellen. Het is de ijzingwekkendheid van ons eigen leven dat hiermee aan de orde wordt gesteld.

Wat zou er gebeurd zijn als Jezus God niet gehoorzaam was geweest, tot in de dood toe?

Zouden wij dan niet behouden zijn? Zouden wij dan niet kinderen van God zijn?

Zou Jezus dan zelf nog wel Zoon van God zijn?

Een griezelig spannende vraag die je moet durven stellen.

Omdat het hierin niet gaat om bijzaken, waarover mensen niet moeten willen nadenken. Het gaat hier om de hoofdzaak van de komst van de Zoon van God als zoon van mensen.

Met Kerst is God begonnen het probleem van onze vervreemding van Hem in de kern aan te pakken. Als de Zoon van God geboren wordt uit een vrouw, als Hij geboren wordt onder de wet, zet God alles op de kaart van de gehoorzaamheid.

De Zoon van God wordt naar de aarde gezonden om zijn zoonschap te beleven op het scherp van de snede van de gehoorzaamheid. Hij is als Zoon van God daar gaan staan waar wij hebben gefaald. In de zending van zijn Zoon zet God om zo te zeggen alles op de kaart van de gehoorzaamheid. Wat zou er gebeurd zijn, als Jezus tijdens de verzoeking in de woestijn en de strijd in Gethsémane God niet had gehoorzaamd? Als je koud bent geworden van die ijzingwekkende vraag en daarin gevoeld hebt wie jezelf als mens tegenover God bent, kun je alleen maar uitroepen: 'Halleluja! Hij is gehoorzaam geweest, ten einde toe. Hij heeft overwonnen, waar ik de nederlaag heb geleden! Zo is Jezus onze Heiland.

De Zoon van God is mensenzoon geworden. Opdat mensenzonen weer zonen van God kunnen worden.

Paulus schrijft: 'God heeft Zijn Zoon uitgezonden, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet,.... opdat wij het recht van zonen zouden verkrijgen'.

Er zit in dit gedeelte uit Galaten 4 een opvallende parallellie tussen de verzen 4 en 6. In vers 4 lezen we: 'God heeft zijn Zoon uitgezonden'. In vers 6 keert op een veelzeggende wijze die term 'uitgezonden' terug: 'God heeft de Geest zijns Zoons uitgezonden in onze harten, die roept: "Abba, Vader" '.

Tweemaal 'uitgezonden'. Met Kerst zendt God zijn Zoon, die in een leven van strijd en verzoeking bleef zeggen in alles: 'Abba, Vader'. Met Pinksteren plant God door de Heilige Geest het zoonschap van God ook in de harten van gelovigen, zodat ook wij kunnen zeggen: 'Abba, Vader'.

De Zoon van God heeft door zijn gehoorzaamheid ons tot zonen van God gemaakt.

Leven als een kind van God. Leven als zoon of dochter van God. Dat is leven in gehoorzaamheid. Nu moeten we ons even zien vrij te maken van de negatieve bijklank die het woord 'gehoorzaamheid' sinds onze kinderjaren in onze oren heeft.

'Gehoorzaamheid' is geen beknotting, geen inperking van mogelijkheden. Paulus schrijft dat een zoon - een gehoorzame zoon - geen ingeperkt mens is, maar een erfgenaam!

'Indien gij zoon zijt, zijt gij ook erfgenaam van God'.

Een erfgenaam is iemand die de volle beschikking heeft over alle eigendommen van degene die hem in zijn testament heeft bedacht.

Een mens die door geloof in de Zoon van God zelf een kind van God is geworden, en die nu leeft in de concrete gehoorzaamheid waartoe Jezus hem heeft bevrijd, is in die

gehoorzaamheid geen zielig beknot mens. Hij leeft in de vrijheid van Gods mogelijkheden, bezit en kracht.

Ik wil één spannend voorbeeld uit de bijbel noemen. Een voorbeeld dat, hoop ik, bij u een heleboel andere inspirerende en uitnodigende gedachten oproept. In de zaligsprekingen zegt Jezus: 'Zalig zijn de zachtmoedigen'. Dat is een woord dat gehoorzaamheid vraagt. Die gehoorzaamheid is best moeilijk, in conflictsituaties. Jezus zelf is in alle conflicten van zijn leven zachtmoedig geweest. En Hij vraagt van u van mij om Hem hierin gehoorzaam te volgen. Wie dit woord gehoorzaamt is geen beknot en ingeperkt mens. Hij is in de gehoorzaamheid een zoon van God die staat in het volle bezit van zijn hemelse Vader. Hij is een erfgenaam. Jezus zegt: 'Zalig zijn de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde beërven'. God, de Heer der aarde, stelt zijn gehoorzame kinderen in het bezit van zijn eigen aarde!

De Zoon van God heeft door zijn gehoorzaamheid u en mij tot zonen willen maken. Als u dat geschenk in geloof aanvaardt, mag u gaan leven in de ruimte van de gehoorzaamheid, in de volle rijkdom van Gods kracht, en mogelijkheden en bezit.

Amen.